

Lietuvą aplankė Belgijos monarchai

Praėjusią savaitę Belgijos karalius Albertas II ir karalienė Paola lankėsi Lietuvoje. Juos lydėjo kelių universitetų rektoriai, didelė grupė verslininkų. I Vilnių specialiu reisu atskridusius Belgijos monarchus pasitiko LR Prezidentas Valdas Adamkus su žmona Alma.

Pirmają vizito Lietuvos dieną Karališkoji pora susitiko su LR Seimo pirmininku Artūru Paulausku ir premjeru Algirdu Brazauskui. Vaikare karaliaus Alberto II ir karalienės Paolos garbei buvo surengta iškilminga vakarienė.

Antrają dieną įvyko susitikimas su Belgijos

bendruomene Lietuvoje, Belgijos monarchai dalyvavo verslo forume, apžiūrėjo sostinės senamiestį, grožėjos

Katedra, Gedimino pilimi, Šv. Onos bažnyčia, Aušros vartais.

Paskutinią vizito dieną

Belgijos karalius Albertas II ir karalienė Paola Kauno Rotušėje

karalius Albertas II ir karalienė Paola apsilankė Trakuose ir Kaune. Kauno Rotušėje oficialaus priėmimo metu Kauno meras Belgijos karaliui įteikė simbolinį Kauno miesto raktą. Vėliau monarchai apžiūrėjo Pažaislio vienuolyną ir Prisikėlimo bažnyčią.

“Belgijos Karališkosios poros vizitas – didelės pagarbos Lietuvai ženklas. Tikiu, kad karaliaus Alberto II ir karalienės Paolos trijų dienų viešnagė Vilniuje ir Kaune paskatins tarpvalstybiinių ryšių plėtrą, padės mums geriau pažinti vienikitus”, – pažymėjo Prezidentas V. Adamkus.

“Tremtinio” inf.
Zenono Šiaučiulio nuotr.

Numeryje
skaitykite:

2 Seime svarstoma galimybė padidinti nukentėjusių asmenų valstybinę pensiją

3 Baltarusijoje smurtuojama prieš demokratišką opoziciją

6 Minime 60-ąsias Bonifaco Šidiškio mirties metines

Dėmesio!
Pasikeitė “Tremtinio“ redakcijos elektронinio pašto adresas:
tremtinys@erdves.lt

Tiesos žodžio keliai

Pasipriešinimas sovietiniams režimui

Kovo 24 d. Kauno miesto Kardinolo Vincento Sladkevičiaus memorialiniame muziejuje buvo paminėtas pats reikšmingiausias 20 a. pabaigos įvykis – “Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos” leidimas pogrindje. Penkiasdeimties okupacijos metų istorijos laikotarpiu “Kronika” atliko didžiulį vaidmenį, atskleisdama Lietuvos tikinčiųjų persekiojimą Sovietų sąjungoje įsiliejo į visos žmonijos kovą dėl žmogaus teisių ir laisvės.

Arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, “Kronikos” steigėjas ir redaktorius, gūdžią socializmo naktį apibūdina šiais žodžiais: “Persekiojimo laikotarpis buvo ir išbandymas, ir Dievo dovana. Išbandymas, nes kasdien reikėjo apsispręsti, ką perimti – tiesą ar melą; kuo būti – galingesniojo kolaborantu ar negalinčiojo apsiginti draugu; ką veikti – ramiai laukti, kai žudoma Bažnyčia, ar bent trupinėlių atsakomybės už jos ateitį užsidėti ir ant savo pečių. Persekiojimas buvo ir Dievo dovana, nes vertė mąstyti, ieš-

koti, branginti ir ginti tas vertėbes, kurias labai lengva prasti laisvės sąlygomis”.

Simboliška, kad šis prisiiminimų vakaras surengtas kovo mėnesį. Juk ir Knygnešio dieną minime pavasariui auštant. “Kronikos” leidėjų ir jos platintojų žygarbis nė kiek nenusileidžia mūsų knygnešiams. Surengta paroda “Kronikos” keliai” su pažindino svečius su rankraščiais, dauginimo technika ir išleistais numeriais.

Langas į pasaulį

Renginyje dalyvavo arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, ilgametė tiesos žodžio, atkeliausio iš Lietuvos skleidėja Jungtinėse Amerikos Valstijose Gintė Damušytė, sesuo Nijolė Sadūnaitė, ilgametis Vatikano radijo redaktorius habil. dr., mons Vytautas Kazlauskas, “Kronikos” platintojas ir rėmėjas Petras Plumpa ir kit. Skambiai dainų posmais ir prasmingomis eilėmis susirinkusiuosius pasveikino Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos moksleiviai.

Lietuvos ambasadorė Ypatingiemis pavedimams Gintė Damušytė bendradarbiavimą platinant “Kroniką” prisimena pakiliai ir šiltai:

“Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika” pakeitė mano gyvenimą. Apie ją sužinojau iš spaudos, iš pokalbių šeimoje ir iš kunigo Kazimiero Pugevičiaus, platinusio ir vertusio į anglų kalbą. Visi “Kronikos” platintojai, vertėjai stengėsi kuo plačiau skelbtis tiesos žodži apie Lietuvą. Tai buvo pirmas iškirstas langas į pasaulį, skleidęs žmonėms tiesą apie okupuotą Lietuvą. Kunigo K. Pugevičiaus prašoma pasiryžau vienerius metus paaukoti atsiskyradama kitos veiklos Lietuviai katalikų religinėje šalpoje. Čia buvo įsteigtas Informacijos centras ir į pasaulį nususiesė ne tik “Kronikos” keliai, bet ir kita informacija apie Lietuvą. Vieneri metai greit prabėgo, ir aš pasilikau dar vienuolikai. Mano planai stoti į JAV diplomatinę tarnybą žlugo, nes tada kur kas svarbiau buvo informuoti skaitytojų apie Lietuvą ir tai, kas vyksta už geležinės uždangos. Tai buvo pirmieji laisvės ryto pragiedruliai. Šiandien kiekvienas galime pasimokyti tiesos žodžio ir teisingumo veiksmų. Tai vienas iš svarbiausių mums vienoms ir šiandienos sampratos pavyzdžių.

(keliamas į 5 psl.)

Prezidento pranešime – raginimas tikėti savo valstybe

Kovo 28 d. Seimo plenariname posėdyje be įprastinių darbotvarkės buvo suaukta garbingų svečių: iš pradžių iškilmingai paminėta Lietuvos narystės NATO dvejų metų sukaktis, o po pietų pertraukos LR Prezidentas Valdas Adamkus perskaitė savo metinį pranešimą.

Iš tiesų Prezidentūrą, Seimą, Vyriausybę ir kitas valstybės instancijas apnuoginės vienos Lietuvos piliečiams parodė tikrai nemalonų vaizdą: vietoje valdžios – gaujų viešąją erdvę administruoti nusamdytu savanaudžiu ir smulkmeniškų, suponējusių tarnautojelių. Turint omeny, kad šis vis pasikartojo antikaudžiautojų valstybės tarnyba paviešinimas prieš tai buvo palietęs “aukščiausius” sluoksnius (pradėkim nuo buvusio ūkio ministro V. Uspaskicho, Vilniaus mero A. Zuoko, premjero A. Brazauskio), nenuostabu, kad tai nebuvó pagrindinė Prezidento kalbos tema.

V. Adamkus pasitenkinė pastebėjės, kad “laipsniškai

trinamos ribos, skiriančios padorų ir amoralų politiko ar pareigūno elgesį”.

“Tai – pavojinga situacija, todėl būtina aiškiai pasakyti: morali politika turi būti vertybė, o politinių ar asmeninių tikslų negalima siekti pamynus teisę ir elementarų padorumą. Reikalavau ir reikalaušiu, kad, vertinant politikų ir valstybės tarnautojų elgesį, politinės moralės kriterijai būtų laikomi ne mažiau svariais už teisinius”, – sakė V. Adamkus, tačiau akivaizdu, kad moralė ir etika čia jau nebus veiksmingos. Jau septinti metai kalbama apie valstybės politikų etikos kodeksą, todėl teiseti žmonių lūkesčiai, kad valstybėje būtų užtikrintas teisingumas, gali būti įgyvendinti tik griežtų teisėsaugos institucijų darbu.

Pagrindinių dabarties iššūkių V. Adamkus mato uždarvinį, kuris liepia mums per ateinančius septynerius metus įsisavinti “struktūrinų fondų milijardus”.

(keliamas į 2 psl.)

Prezidento pranešime – raginimas tikėti savo valstybe

(atkelta iš 1 psl.)

“Tai istorinė galimybė reformuoti laiko dvasios neatitinkančias struktūras, iš esmės pakelti visuomenės gerovę. Tai – didžiulė atsakomybė ir sunkus, bet jveikiamas uždavinys Lietuvos valdžiai”, – optimistiškai teigė V. Adamkus. Pastarasis teiginys, esą uždavinys “jveikiamas” valdžiai, visiškai prieštarauja bendrai pranešimo dvasiai, kuria neslepiamai demonstruojamas nuovargis ir bejegiškumas valdžią drebinančių skandalų ir skandaliukų fone.

Taip pat Prezidentas pabrėžė nerimą valstybėje keliančias demografines tendencijas:

“Per pastaruosius 15 metų vaikų Lietuvoje sumažėjo ketvirtadaliu, ikimokyklinio amžiaus vaikų – 45 nuošimčiais. Tai labai grėsmingi skaičiai. Apklausos rodo, kad 62 nuošimčiai visuomenės labiausiai pasitiki šeima, tačiau realiai daugėja vaikų, augančių nepilnose šeimose. Netrukus toks bus kas antras vaikas. Pastebiu blogą tendenciją, kad ir vykdomoji valdžia, ir Seimas taikosi su šia situacija, iš įstatymų nereitai apskritai dingsta tokios sąvokos, kaip “šeima”, “šeimos atsakomybė”, “atsakomybė vaikams”.

Jis priekaištavo, kad dabar socialinės išmokos šeimoms “skiriamos remiantis keliais teisės aktais, kurie kartais prieštarauja vienas kitam, ir dėl to vieno akto pagrindu skiriama išmoka kito akto pagrindu sumažėja. V. Adamkus ragino kurti paramos sistemą, kuri kiekvienos šeimos padėtį ir poreikius leistų vertinti individualiai.

Kalbėdamas apie daugelį metų “stringančią” sveikatos apsaugos sistemos reformą Prezidentas kėlė klausimą – kam dirba sveikatos apsauga: sau ar pacientui?

“Šiai sričiai nuolat didinamas finansavimas, diegiamos naujos technologijos, didinami gydytojų atlyginimai, tačiau visuomenė kritiškai vertina sveikatos apsaugą ir būtent ją laiko labiausiai korrumuota sistema. Viena iš tokios padėties priežasčių –

sveikatos apsauga pernelyg centralizuota. Turime suvokiti, jog tik gydymo įstaigų konkurencija paskatintų siekti, kad teikiamos paslaugos labiau atitiktų piliečių poreikius. Šiandien vykdomas medicininių paslaugų paskirstymas šalyje akivaizdžiai virsta sveikatos priežiūros įstaigų protegavimo politika – iš esmės ydinga, neefektivia ir neracionalia. Valstybė neturėtų skirstyti gydymo įstaigų į “savas” ir “svetimas”, nes gydymo įstaigų darbui vienintelis kriterijus – tai kokybė ir prieinamumas”, – sakė V. Adamkus.

Pastaruoju metu daug dėmesio skyrės patriotiškumo stokos problemai, savo metiniame pranešime Prezidentas vėl iškėlė šį klausimą: “Dažnai girdime apgailestavimą, kad šiandien patriotinės vertybės nėra tokios svarbios kaip Sajūdžio laikais. Bet išžiūrėjė į šią problemą atidžiau, įsitikinsime, kad patriotiškumo labiausiai stinga mūsų valdžiai, politikams. Tiems, kurie žodžiais deklaruja meilę Tėvynei, bet darbais pernelyg dažnai žemina Lietuvos vardą, o intrigomis, korupciniais skandalais ir teisiniu nihilizmu pakerta pasitikėjimą mūsų valstybe. Reiklus žmonių požiūris į tautos išrinktuosius, į savo valstybės tarnautojus ir jų vykdomą politiką rodo visuomenės tikėjimą valstybe, jos ateitim. Ir valdžia neturi teisės trypti Lietuvos žmonių požiūrio, vertinimų ir savigarbos”.

Savo nelinksmai ir labai neoptimistinė kalbą Lietuvos Respublikos Prezidentas baigė pakiliais, tačiau įpareigojančiais žodžiais: “Kiekvienos valstybės, tautos ir visuomenės stiprybę ir pasiryžimą veikti liudija drąsa kritiskai žvelgti į savo darbus. To ir linkiu visiems Lietuvos dabanties ir ateities kuryboje. Turėkime stiprybės ir drąsos įvardyti trūkumus bei klaidas ir turėkime išminties jų nekartoti. Tikėkime savo laisve, savo valstybe, savo Lietuvą ir darykime viską, kad kuo daugiau tokio tikėjimo rastusi ir stiprėtų kiekvienam Lietuvos žmoguje”.

Ingrida VĒGELYTĖ

Seime svarstoma galimybė padidinti nukentėjusių asmenų valstybinę pensiją

Kovo 29 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas, dalyvaujant buvusių politinių kalinių ir tremtinių visuomeninių organizacijų atstovams, svarstė galimybę padidinti nukentėjusių asmenų valstybinę pensiją. Šis komitetas vieno balso persvara pritarė nuostatai, kad nuo 1998 m. įsaldyta 138 Lt nukentėjusių pensija yra nuvertėjusi, tad ją reikėtų didinti. Tačiau kelas nuo šio komiteto pritarimo iki realaus pensijos padidinimo yra labai ilgas ir miglotas.

Iki šiol nėra nutarta, kiek ta pensija realiai galėtų būti didinama, jei Seimas ir Vyriausybė surastų politinės valios tai padaryti. Seimo nariai P. Jakučionis ir A. Stasiškis siūlo ją didinti iki 200 litų, o Seimo Pasipriešinimo okupacijoms teisių ir reikalų komisija – iki 172 litų. Antrasis variantas, kaip realesnis, buvo

minėtas ir trečiadienio Socialinių reikalų ir darbo komiteto posėdyje. Jame dalyvavęs Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovas taip pat pareiškė nepriestaraujantis šios pensijos didinimui.

Panašų atsakymą Seimo nariui Arimantui Dumčiui pateikė ir ministrė Vilija Blinkevičiūtė. Kovo 23 d. Seime vykusios Vyriausybės valandos metu A. Dumčius jos klausė, ar Vyriausybė ketina vykdyti savo įsipareigojimus, numatytaus Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių plane: ten žadama didinti valstybinę nukentėjusių asmenų pensiją.

V. Blinkevičiūtė patikino mananti, kad “mūsų Vyriausybė suvokia tokį dalyką, kad nustatyti dydžiai negali būti užsaldyti daug metų”.

“Šiuo atveju nukentėjusių asmenų valstybinės

pensijos bazė – 138 litai galioja nuo 1998 m. Dabar, kai galime sakyti, kad valstybės ir Sodros biudžetai yra pakankamai neblogi, surenkami pagal planą ir viršijami, tikiuosi, kad, jei nebus peržiūrėtas biudžetas dar šiais metais, tai ateinančiais tam turėtų būti numatyta lėšų”, – sakė V. Blinkevičiūtė.

Ji pranešė, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pagal pirmąjį valstybės biudžeto projektą jau pateikė duomenis Finansų ministerijai dėl valstybinių pensijų bazės padidinimo.

Šių metų biudžetas turėtų būti peržiūrėtas birželį, tačiau manoma, kad lėšų nukentėjusių asmenų valstybinių pensijų bazei didinti šiais metais nebūs skirtama. Geriausiu atveju, jei kairysis Seimas “susimylėtų”, jos galėtų būti didinamos tik nuo 2007 m. sausio 1 d.

“Tremtinio” inf.

V.Landsbergis kviečia kurti solidariją ir saugią ES energetikos politiką

Europos Parlamento nariai plenarinėje sesijoje aptarė Europos Sajungos energetikos politikos klausimus su ES komisaru, atsakingu už šią srityt, Andriu Piebalgs. Diskusijų metu pasiskakęs Lietuvos atstovas prof. Vytautas Landsbergis pabrėžė, kad energijos šaltinių tiekimo saugumo politika privalo numatyti konkretias priemones kovoti su galimais pavojais bei nesaugumu.

“Mes turime numatyti priemones net ir tokiems atvejams, kaip dujotiekio ar elektros tinklų sprogdinimai, kuriuos visai neseniai patyrė Gruzija, ir niekas net neabejojo dėl politinio sąmokslo”, – sakė V.Landsbergis.

V.Landsbergis pabrėžė, kad esamas dokumentas dėl energijos šaltinių tiekimo saugumo Europoje neapibrėžia pasirengimo tokioms nelaimėms, jau nekalbant apie sprogimus tiekėjo galvoje,

kurie taip pat darytų įtaką netiketiems, kerštingiems ar net šantažuojantiems energijos tiekimo nutraukimams.

“Galimas užpuolikas, siekiantis panaudoti energijos ginklą, gali būti sustabdytas tik žinojimo, kad savo veiksmais jis negaus jokios politinės naudos, tuo tarpu nukentėjusiai valstybei bendrijos solidarumo numatytais bendrais veiksmais suteikiama neatidėliotina pagalba ir kompensacija. Štai kas nenumatyta Rezoliucijoje ir dėl kemes turime dirbt”, – pabrėžė V.Landsbergis.

“Šiuo metu, kai mes čia diskutuojame apie saugumą ir nesaugumą, egzistuoja realus ekologinis pavojas, susijęs su dujotiekio statyba tokiuje pažeidžiamoje vietoje kaip Baltijos jūros dugnas. Keista, tačiau čia nuo Antrojo pasaulinio karo likusias cheminio ginklo bombas ir

sviedinius gaubia paslaptinė tyla,” – pastebėjo Europos Parlamento narys, kalbėdamas apie Rusijos ir Vokietijos dujotiekio tiesimą Baltijos jūros dugnu, kai cheminis ginklas ten tūno, rūdija ir laukia valandos.

“Nors laikrodis bet kuriuo atveju tiksi, tačiau mechaniniai dujotiekio statybos darbai gali pagreitinti ir nulemti didžiulę ekologinę katastrofą. Ir kas nuo to nukentės? Niekas, tik nesvarbios mažos tautos rytiniaiame Baltijos jūros krante. Tad kas mums, Baltijos valstybėms, garantuoja dėl energetinio ir biologinio likimo? Vokietija? Suiskaldžiusios Sajungos komisarai?.. Mes turime teisę reikalauti tinkamos politikos ir konkrečių Europos garantijų, aišku, jei Europa pagrįs tai vartoja žodį “solidumas”, – teigė V.Landsbergis.

“Tremtinio” inf.

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pervaesti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą (forma FR0512), ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos kodą (kodas 300032645), o 15 laukelyje išrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos filialo* atsiskaitomosios saskaitos numerį (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atlikus skaičiavimą, pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus pervaesta į pagrindinės įmonės saskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumą pervedimą pagal prašymo nurodytas saskaitas.

* - kiekvienas, norintis paremti, išrašo savo filialo atsiskaitomosios saskaitos numerį, kurį galima sužinoti tik savo skyriaus būstinėje.

Ivykiai, komentarai

Niūrūs pavasario pranašai

Jau nieko nebestebina nuolat kylantys skandalai valdžios katilė. Šį kartą eilinis triukšmelis sukeltas netiek dėl Turniškių nomenklaturinio draustinio, kiek dėl valdininkų eibų Seimo kanclerijoje. Pats Seimo pirmyninkas, atrodo, nusiteikęs išvaikyti pernelyg įsimaginusių Seimo ūkio vadovus. Gali lėkti net paties Seimo kanclerio Arvydo Kregždės "galva". Dabartinėje nomenklaturinėje valdžioje tokia daugybė savanaudžių ir aferistų, kad kalbėti apie neva prasidėjusį apsivalymą gali tiktais naivuolis. Ir vargu ar kas išgars metinėje Prezidento kalboje pasakyti žodžius apie būtinybę grįžti prie moralinių vertibių ir moralės apskritai.

Kai kurie politologai sumanė peržiūrėti Lietuvos užsienio politiką. Ypač Rusijos ir Baltarusijos, tolimosios Gruzijos atžvilgiu. Grupė Tarptautinių santykų ir politinių mokslo instituto politologų, besititulojančių tarptautinių santykų specialistais, užsimojo radikalai keisti kai kuriuos įstatymus, netgi Konstitucijos straipsnius. Štai kovo 22-ają, prieš pat Vilniuje prasidedančią tarp-

tautinę konferenciją "Europa–Rusija", politologas Česlovas Laurinavičius skaitė paskaitą tema "Kodėl nereiki Rusijai priminti okupacijos padarytos žalos". To paraiškalavo i Vilnių atvykęs Rusijos prezidento specialusis atstovas santykiams su Europos Sajunga Sergejus Jastržembskis.

Žinoma, Č. Laurinavičiaus ir jo viršininkas Tarptautinių santykų ir politinių mokslo instituto vadovas R. Lopata neužsimena, kad pasiūlymus ir raginimus keisti santykius su Maskva ir Minsku jiems kas nors pakuočia. Č. Laurinavičius teigė, kad iki dantų apsiginklavusiai ir šantažuojančią ne tik savo kaimynes, bet ir visą Europą, Rusiją puola įvairūs priešai. O tie priešai, pasirodo, yra ukrainiečiai, gruzinai ir lietuviai! Prelegentas išaiškino, kad tokiam Maskvos puolimui nepritaria Vakarai. Tačiau nepaiškino, kokie Vakarai. Turbūt Vakarų nuomonės reiškėjais laikomi V. Putino bičiulis buvęs Vokietijos kancleris Gerhardas Šrioderis, už padlaižiavimą gavęs pelningą tarnybą Rusijos "Gazprom", ar Prancūzijos prezidentas Ža-

kas Širakas. Tačiau tai ne viisi Vakarai. Beje, pranešėjas, raginės net neužsiminti apie okupacinės žalos atlyginimą, vis dėlto driso pripažinti, kad Rusija mus spaudė ir spaus. Tačiau čia pat ragino jokiu būdu neerzinti Maskvos "meškos", o visomis išgalėmis stengtis su ja draugauti. Ir dar patarė, jog reikia bendradarbiauti su nereiškiančiomis savo imperinių ambicijų Rusijos jėgomis. Bet kur Č. Laurinavičius ir jam pritariantys įžiūri dabartinėje V. Putino valdomojoje Rusijoje tas ne imperines jėgas? Juk net tie, vadinamieji B. Jelcino laikų "pirmojo šaukimo demokratai", dabar dūsauja pritardami prezidentui ir KGB sukurtai jo administracijai, kad Sovietų sąjungos subyrgėjimas buvo didžiausia geopolitinė katastrofa, kokią tikta galima įsivaizduoti. Tų neimperinių jėgų Rusijoje beveik nebeliko. O jeigu ir liko koks vienišas "ne-susipratęs" inteligentas, vis dar drįstantis reikšti antiimperines nuotaikas, tai jo balso niekas negirdi.

Tačiau labiausiai nustebino šio tarptautinių santykų specialisto raginimas mūsų politikams ir Užsienio reika-

lų ministerijai liautis šnekėti apie nesenai įvykusius Baltarusijos prezidento rinkimus. "Tegul tai daro visokios NATO ir ES struktūros, kuriomis mums nereikia prisidengti ir viskas bus gerai", – aiškino politologas. Negi Lietuva jau ne ES ir NATO narė? Juk ką tik paminėjome mūsų buvimo Aljanse antrąsias metines.

Tokios Tarptautinių santykų ir politinių mokslo instituto specialistų nuostatos, švelniai kalbant, kelia nuostabą. Jeigu taip kalbėtų Seimo "principu neišsiadėjė" neobolševikai, kaip B. Braudauskas, J. Veselka, ar koks nors socdemų partijos vicepirmininkas, būtų galima suprasti, bet kai šitaip prabyla rimtais politologais save vadinantieji – labai nejauku darosi. Dar nejaukiau, kad Č. Laurinavičius KGB pavadino mitu, o Liustracijos komisijos veiklą – "raganų medžiokle". Taigi teisus politikos apžvalgininkas Tomas Čyvas: "Galutinė ir liūdna išvada – moralinis nuosmukis ir konstruktyvių idėjų badas. Politinės Lietuvos sistemos votys persimeta į akademinius politologų sluoksnius. Perspektyvos darosi niūrios." Iš tiesų, niūresnių ir būti negali.

A. Lukšenkos režimas smurtauja prieš opoziciją

Kovo 24-osios naktį Baltarusijos specialiosios pajėgos atakavo protesto dėl nedemokratiškų Baltarusijos prezidento rinkimų ir įstatymų pažeidimų akcijos Minsko centre dalyvius ir, naudodamos smurtą, suėmė daugiau nei 250 taikių demonstrantų. Daug opozicijos veikėjų sulaikyta kitose šalies vietose, jiems daromas visapusiškas spaudimas, grasinama įkalinti, nubausti, atleisti iš darbo, mokymo įstaigų. Be to, Baltarusijos televizija apkaltino Lietuvos ambasadą ir užsienio reikalų ministrą Antaną Valionį koordinavus riaušes Minske. Solidarizuodamasis su Baltarusijos opozicija Tėvynės sąjungos frakcijos Seime narys Audronius Ažubalis išplatino pareiškinimą, kuriame rašoma:

"Šie autoritarinio režimo veiksmai patvirtina pačias liūdniausias prognozes, kad po neteisėtų ir sufalsifikuotų rinkimų Baltarusijos valdžia imsis plataus masto represinių priemonių prieš tuos asmenis, kurie aktyviai dalyvavo ir rėmė demokratinių permainų siekiančius opozicijos lyderius.

Smerkiamo šią eilinę smurto akciją ir raginame Lietuvos Respublikos Vyriausybę, ypač Užsienio reikalų ministeriją, išnaudoti visas galimybes, kad Europos Sajunga imtusi ryžtingų veiksmų nutraukti Baltarusijoje vykdomą smurtą, kartu apsaugotų ir Baltarusijos demokratinės opozicijos lyderius. [...] Baltarusijos valdžiai pačia griežčiausia forma turi būti pareikšta, jog Lietuva netoleruojas prievertos ir smurto, vykdomo prieš jos piliečius." Lietuvos Sajūdžio taryba paskelbė pareiškimą "Už baltarusių teisę apsispręsti". Jame teigiamas: "Lietuvos Sajūdis, atkūrės Nepriklausomą Lietuvos valstybę, protestuoja prieš demokratijos pažeidimus ir neteisėtus rinkimus ir paskutinę diktatūrą Europoje, solidarizuojasi su Baltarusija, reikalauja nutraukti neteisėtus jos gyventojų persekiojimus. Baltarusija privalo garantuoti pagrindinę žmogaus teisę – reikšti savo nuomonę. Reikalaujame nutraukti represijas prieš Baltarusijos gyventojus ir leisti jiems spręsti savo valstybės likimą."

Jonas BALNIKAS

Kur pasuks Ukraina?

Jei prezidento rinkimų rezultatai paskutiniuoju komunizmo draustiniu vadinamoje Baltarusijoje iš anksto buvo aiškūs, tai pasaulis su dideliu dėmesiu laukė Aukščiausiosios Rados (parlamento) rinkimų Ukrainoje pabaigos. Iš tiesų, po šių rinkimų paaiškės, kokiui keliui pasuks Ukraina – atgal į Rusijos glėbi ar tės "oranžinės" revoliucijos kelią į Vakarus. Tai rinkimų išvakarėse aiškiai pasakė prezidentas Viktoras Juščenka, pažymėdamas, kad rinkimai parodys, kokiui keliu žengs ši didžiausia po Rusijos buvusios Sovietų sąjungos respublika – į praeitį ar į ateitį. Iš anksto buvo prognozuojama, kad daugiausia, – apie trečdalį balsų surinks Rusijos bičiulio Viktoro Janukovičiaus Regionų partija, antroji vieta atitekės prezidentinei "Mūsų Ukrainai", trečioji – ambicingios buvusios premjerės ir "oranžinės" revoliucijos lyderės Julijos Tymošenko blokui. Buvo spėjama, kad be šios trijulės į parlamentą pateks 2–

3 partijų atstovai, nors rinkimuose kandidatus buvo iškėlusios net 45 partijos. Beje, pirmą kartą buvo balsuojama tik pagal partijų sąrašus.

Šie rinkimai įrodė, kad Ukraina suskilusi į dvi dalis – Vakarų ir Rytų. Jei Vakarų Ukraine dauguma gyventojų nuo seno yra Ukrainos kultūros, kalbos, tradicijų ir provakarietiškos orientacijos, tai Rytų Ukraine, tarkim Donbaso rajone, kurį savo "lizdu" pasirinko prorusiškasis V. Janukovičius, vyrauja rusakalbiai. Tarp jų – ne tik rusai, bet ir ukrainiečiai nekalba ukrainietiškai. Negalima pamiršti, kad Vakarų Ukraine nuo seno vyrauja ryškios antikomunistinės nuotakos. Ten po Antrojo pasaulinio karo, kaip ir Lietuvoje, vyko didelis partizaninis judėjimas. Todėl Vakarų Ukraine beveik néra šeimos, kurios nebūtų palietuosis bolševikinės represijos. Karpatų guculų tremtinių kaulais nusėtas visas Sibiras. Tai atspindi ir rinkimų rezul-

tatai. Vakarų Ukraine per 70 proc. rinkėjų balsus atidavė už "oranžinius" – tai yra už J. Tymošenko bloką ir "Mūsų Ukrainą". Rytuose beveik tiek pat procentų rinkėjų balsavo už V. Janukovičiaus Regionų partiją. Beje, vienas iš jo rinkiminės pažadų – rusų kalbai kaip ir ukrainiečių suteiki valstybinės kalbos statusą. Kalbos problema Ukraine gana aktuali. Netgi sostinė Kijevas, kuriame gyvena apie 6 mln. gyventojų, laikomas rusakalbiu miestu. Ką jau kalbėti apie Krymą, Donbasą, kitus rytinius šalių regionus.

Tačiau koalicija naujai išrinktame Ukrainos parlamente neišvengiama. Kol kas nei "Mūsų Ukraina", nei J. Tymošenko blokas nesutinka jungtis su V. Janukovičiaus Regionų partija, nes tuo atveju prezidentui V. Juščenka tektų atsisakyti kertinio užsienio politikos akmens – integruioti į euroatlantines struktūras – Europos Sajungą ir NATO. V. Janukovičius pa-

sisako prieš Ukrainos narys Šiaurės Atlanto aljanse. Jo skelbiamas pagrindinis tikslas – kuo glaudžiau susieti Ukrainą su Kremliaus propaguojama vadinamaja ekonominė erdvė. Pagal Maskvos planus, ši erdvė turėtų sus jungti Rusiją, Baltarusiją, Kazachstaną ir Ukrainą. Tai būtų aiškiai Rusijos kontroliuojama ne tik ekonominė, bet ir politinė struktūra. Todėl labai svarbu, kokia bus naujojo Ukrainos parlamento dauguma, valdysianti šalį ar timiausius penkerius metus. Kol kas nežinia, ar "oranžinė revoliucija" ir jos kelti šükiai atvesti Ukrainą į Vakarų pasaulį nueis užmarštin, ar buvę tos revoliucijos vėliavės – prezidentas V. Juščenka ir buvusi premjerė J. Tymošenko nugalės tarpusavio ambicijas bei nesutarimus, ar jų nesutarimais pasinaudojės V. Janukovičius sugerbės sukurti prorusišką bloką. Iš tiesų, sunku įsivaizduoti darniai dirbantį "oranžinių" ir "mėlynųjų" (mėlyna spalva – Regionų partijos spalva) bloką.

Jonas BALNIKAS

"Tremtinio" inf.

Atgarsiai

Dėl paminklo Kęstučio apygardos partizanams Tauragėje

Aš – ne menininkas, bet pro meno kūriniaus nestabtelėjės praeinu retai. Jei kalba eitų tik apie meną – tylėčiau. Bet kai siekiama jamžinti kovos už laisvę atminimą, Komisijos parinkto skulptoriaus R. Midvikio paminklo projekto gynėjų argumentas, kad ateities jaunimas nesupras "nešiuolaikiško" stiliaus paminklo, manęs nejutikina.

Mégstu pěstute eiti iš Klaipėdos autobusų stoties į miestą per buvusių kapines, paverstas "šiuolaikiškų" skulptūrų parku. Besidominčių tomis skulptūromis žmonių matai labai retai. O prie "nusenusios" "Anikės" dažnai būriuoja ir jauni, ir seni. Arba prie 18 šimtmečio viduryje Romoje sukurto Trevi fontano nuolat matosi ilgai meditujančių žmonių minia, daugiausia jaunimas. Panašių pavyzdžių aibė.

Manau, yra akivaizdu, kad "pasenusių" stilių meno kūriniai visame pasaulyje traukė ir tebetraukia visų dėmesį. O šiuolaikinis menas vargu ar bebus įdomus ne menotyrininkams jau po kelerių metų, tai yra, kai baigsis "šis laikas", ši mada.

Tad apie amžinai šventą Laisvės kovą, manau, labiausiai tiktų liudyti amžių patikrintu menu.

Gerbiu skulptoriaus R. Midvikio talentą. Bet šiuo atveju jo kūrinys man nepriimtinis.

Liudvikas SIMUTIS,
karys savanoris,
Kovo 11-osios Akto signataras

* * *

Paminklo Kęstučio apygardos partizanams Tauragėje projektas, manau, labiau panašus į apverstą aukštyn kojomis "tumbačką". Tokias kaliniai turėjo savo menkai mantelei susidėti. Tik reikia tą "kaladę" apversti ant kojelių. Tai primintų vargo metus...

Sakote, jaunimas šitokį supras? Nebemokame ar nenorime statyti tokius, kuriuos visi suprastų. Vis darome, kad tik nežmoniškiau, bet kitoniškiau. Gyvename dabar tokiu laiku, kai kiekvienas nori įrodyti savo tiesą. Paminklai didvyriams turėtų būti didingi, parodyti pasauliui, kokie milžinai jie buvo, kad nenusilenkė prieš barbarų iš Rytojėgą ir pastojo kelią pavergejams.

Bronius SKARDŽIUS,
buves Algimanto apygardos partizanas,
Norilsko lagerių politinis kalinas

* * *
Šis projektas netinka žuvusių partizanų atminimui jamžinti.

Steponas STEPONAVIČIUS,
karys savanoris, buvęs
Kęstučio apyg. partizanas,
Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius

* * *

Paminklo projektas ne tiktais nuvylė, bet ir skaudžiai įjėidė. Mūsų šeima nuo pirmųjų sovietų okupacijos metų įsitraukė į kovą už Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. O nuo 1946 m. vidurio visa šeima išejo į Kęstučio apyg. partizanus (tuomet Lydžio rinkt. štabą, kuopos 3 būrių; kuopos vadas A. Miliulis). Ant Tėvynės Laisvės aukuro, kaip ir tūkstančiai Lietuvos patriotų, sudėjomė kalėjimų, tremties, lagerių kančias ir net gyvybes... Todėl man ne vis tiek, koks bus pastatytas paminklas. Tokio paminklo, koki norima pastatyti, tikslas ir prasmės nesugebės iššifruoti nė vienas jaunosis kartos astovas. Juk paminklai jamžina atminimą žmonių, atidavusių gyvybes ne vien dėl Tėvynės, bet ir dėl savo vaikų, vaikaičių laimingo ir šviesaus gyvenimo.

Visiškai sutinku su gerb. skulptoriaus A. Bagdono ir mons. A. Svarinsko nuomone, kad paminklas turi būti patrauklus, suprantamas, vizualiai atspindintis kovos tikslą, prasmę. O religinę ir tautinę atributiką šiandien pažsta ir darželinukai. Gerbime, didžiuokimės ir propaguokime ją!

Aldona DARGUŽAITĖ-BRAZIONIENĖ

* * *

Kovotojai už Tėvynės laisvę verti iškilus, grakštus paminklo, atspindinčio skaudaus mūsų Tėvynės laikotarpio dvasią, įprasminančio partizaninę kovą, karžygių žūtį, jų pasiaukojimą. Nesuprantama, kodėl skulptorius R. Midvikis subanalino mūsų tautos Laisvės sieki, išreikšdamas jį sukrautais vienas ant kito kubo formos akmens luitais – be jokios atributikos.

LPKTS Šilalės sk. buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai reikalauja, kad mūsų apygardos partizanų atminimui jamžinti būtų skelbiamas naujas paminklo projekto konkursas, kad į projekto parengimą įsitrauktų ne tik profesionalūs skulptoriai, bet ir tautodailininkai, kad būtų sudaryta nauja komisija projektui priimti.

Teresė ŪKSIENĖ,
LPKTS Šilalės sk. pirmininkė

Nesileisime įtraukiami į laikraštinį karą

2005 m. rugsėjo 13 d. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) posėdyje Kauno įgulos karininkų ramovėje J. Čeponis skaitė 2005 m. liepos 4 d. Lietuvos partizanų globos fondo (LPGF) laišką, kuriamo buvo nuoroda, kad laiškas asmeniškas, neskeltinas spaudoje. Tame laiške tarp kitų dalykų buvo užuominata ir apie R. Kaunietį. Cituojame: "Mūsų čia turimomis žiniomis, nei patvirtintomis, tačiau ir nepaneigtomis, Romas Kaunietis sovietinės okupacijos laikotarpiu buvęs užverbuotas KGB agentas slapyvardžiu "Juodasis voras", turėjęs ginklą ir buvęs baustas pagal tuometinius sovietinius įstatymus už kriminalinius nusikaltimus".

L. Laurinskas šį neskeltinį laišką paviešino, o jo turinį priskyrė J. Čeponiui ir 2005 m. rugsėjo 23 d. parašė R. Kaunietiui paliudijimą, kad J. Čeponis minėto posėdžio metu viešai pareiškė, kad R. Kaunietis yra KGB agentas "Čiornyj vor" ir kad jo knygas reikia sudeginti, nes jose daug netiesos. Gavęs tokį paliudijimą, R. Kaunietis telefonu kreipėsi į atkurtų Didžiosios Kovos ir Algimanto apygardų vadus klausdamas, ar pastarieji girdėjo tą J. Čeponio pareiškimą? Gavo neigiamą atsakymą. 2005 m. spalio 6 d. Algimanto apygardos vadas susitiko su R. Kaunietiu (šiam pageidaujant) ir gyvu žodžiu išaiškino esamą padėtį, būtent, kad J. Čeponis perskaitė LPGF laiško kopiją, rašytą K. Sajai, ir kad tai jau seniai žino ir pats Romas. Deja, R. Kaunietiui įtikinti nepasisekė, kadangi jis turėjo L. Laurinsko raštišką paliudijimą. Ir tą pačią dieną jis pasiuntė laišką LLKS Etikos komisijai reikalaudamas raštiško atsakymo.

Dabar, kai rašytojas K. Saja ir R. Kaunietis tą laišką paskelbė laikraščiuose, mums atsirado galimybė paaškinti esamą situaciją.

Informuojamame R. Kaunietį, kad LLKS atstovas L. Laurinskas, parašydamas jums paliudijimą, paskleidė dezinformaciją, tokiu būdu apmulkinindamas ne tik jus, bet ir pats save. Pareiškiame, kad L. Laurinsko paliudijimas yra NIEKINIS. Atsiprašome už tokį nekorektšką ir absurdšką mūsų organizacijos nario poelgi.

Tačiau šia proga, jums, ponai, norėtusi priminti, kad patys užvirėte šią košę Lietuvos ir užsienio spaudoje pradėdami šmeižto kampaniją prieš LLKS. Tokiu būdu, matyt, siekėte igyti pasitikėjimą apmulkinindami, anot R. Kaunietio, "garbius ir iki kraštinumo naivius išeivijos lietuvius" – kad ne tik LPGF, bet ir Markevičius labdarą dalytų tik per "Aukštaitijos Daukanto" rankas. Juk jau buvo sudaryti remtinų žmonių są-

rašai ir Sajos pasiūlyta R. Kaunietiui 20 proc. atlygio nuo išdalytos sumos. Tačiau, ponai, apsirikote, nes išeivijos lietuviai, nepaisant jiems priimsto naivumo, neužkibo ant labdaros ieškotojų meškerės. Taigi sudarydami sąrašus apmulkinot žmones. Planams sužlugus, bandėte įrodinėti, kad sąrašai buvo sudaryti tik rekomendacijos pobūdžio, vos ne geranoriška pagalba LLKS vadovybei.

Jūsų elgesys, kai apšmeiždami LLKS ēmėte piršti "geriausią eksperimentą" ir tiesiog užgulę maldauti labdaros, sukėlė pagrįstą įtarimą normaliai mažstantiems išcivijos lietuviams. Dėl to atsirado ir tas spaudoje neskeltinės laiškas, kuris pirmiausia buvo adresuotas jums ir kuri, lyg susitarę, jūs paviešinote.

Knygoje "Aukštaitijos partizanų prisiminimai" skelbtus prisiminimus turbūt visi Romo Kaunietio prakalbinti partizanai pateikė geranoriškai. Kiti net važinėjo su juo tuos prisiminimus rinkdamai, nurodė kitų partizanų ar ryšininkų adresus ir panašiai. Taigi partizanai nebuvę ir nėra nusiteikę prieš istorinės medžiagos rinkimą, tačiau grubios kliaudos, kai žuvę ar gyvi partizanai yra apšmeižiami, mums yra nesuprantamos ir verčia išsakyti savo požiūrių. Manome, kad turime ne tik teisę, bet ir pareigą ginti savo žuvusių bendražygių garbę, neleisdami menkinti jų Auką. Be abejonių, ir R. Kaunietis už tai turėtų jausti atsakomybę, nes per jį į knygą patenka šios neleistinos kliaudos. Ir, žinoma, nedelsiant jas ištaisyti. Savo straipsniuose R. Kaunietis džiaugiasi jamžinės žuvusių partizanų atminimą ir atskleidžia susikaupusių neapykantą išlikusiems gyviems, taip išryškindamas savo dvilypumą, kai žuvusiesiems stato paminklą, o gyviesiems kasa duobę. Po šitokios atodangos tolimesnį prisiminimų rinkimą, reikia manysti, užblokavo jis pats.

Mes, partizanai, visą laiką buvome gynybinėse pozicijose. Taip ir ši kartą. Kai buvome užpulti, privalėjome gintis. Kadangi neturėjome galimybų tapti rašytojais, o buvome kovotojai ir kentėtojai už Lietuvos laisvę ir Nepriklausomybę, tad pareiškiame, kad ateityje nesileisime jokių rašytojų įtraukiamų į laikraštinį karą.

Pasirašė: LLKS prezidiumo pirm. J. Čeponis,
LLKS štabo viršininkas V. Balsys,
mons. A. Svarinskas,
Pietų srities vadas P. Pečiulaitis,
LLKS Algimanto, Didžiosios Kovos, Vytauto, Dainavos, Žemaičių, Tauro, Vyčio, Kęstučio apygardų vadai

2006 m. kovo 30 d.

TREMIINYS

Nr. 13 (698)

5

Naujos knygos

Išleistas Lietuvos kariuomenės karininkų savado penktasis tomas

Vytautas Jasulaitis, būvęs Vilniaus miesto meras, vienas iš Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sajungos atkūrėjų ir būvęs Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sajungos pirmininkas rūpinosi Lietuvos kariuomenės karininkų istorijos reikalais. Darbuojantis Krašto apsaugos ministerijoje, jo iniciatyva teko tarsi kai kuriais principiniais numato-

lopedijos tomo pavadinime pakartoja-
mi nepriklausomybės ir laisvės kovų
metai "1918–1953".

Penktasis tomas apima biografi-
jas karininkų, kurių pavardės prasi-
deda L, M, N raide. Tome išvardytos
ne tik karininkų, bet ir 1918–1940
metų kariuomenės kapelionų, karo
mokyklos 1940 metų aspirantų ir ka-
riūnų, taip pat jau minėto ginkluotojo
pasipriešinimo kovotojų, kuriems
nustatytą tvarką pripažintas
karininko laipsnis, pa-
vardės. Leidinio rengėjai
kreipiasi į skaitytojus, pra-
sydami pranešti apie pastebėtus netikslumus, taip pat
teikti biografinių žinių ir
nuotraukų apie karininkus,
kurie pateks į kitus enciklo-
pedijos tomus.

Tome pateikiamas
biografijos ižymaus ne-
priklausomybės kovų kar-
vedžio gen. ltn. K. Lady-
gos, bolševikų sušaudyto
1941 m. Sol Ilecko kalėjime;
Tauro apygardos kapeliono mjr. J. Lelešiaus-
Grafo, Krivaičio, žuvusio
1947 m.; kariuomenės va-
do gen. ltn. P. Liatuko,
nukankinto kalėjime
1945 m.; vyriausiojo ka-
riuomenės kapeliono arki-
vyskupo T. Matulionio, du-
kartus kentusio Gulago ka-
torgą. Pateko enciklopedijon
ir juodosios istorijos fi-
gūra – j. ltn. Juozas Markulis, užver-
buotas NKVD agentas ir provokatorius
"Ąžuolas", "Noreika", taip pat
ir jo auka – Didžiosios Kovo apygardos vadas plk. J. Misiūnas-Žalias
Velnias, sušaudytas 1947 m. Iš viso
tome pusketvirtio šimto biografijų,
kurios atspindi ne tik laisvės kovų,
bet ir okupanto nusikaltimų istoriją.
Stropiai ir atsakingai dirbantis aštuo-
niolikos žmonių kolektyvas nusipel-
no padėkos ir visokeriopos paramos
tęsiant šios enciklopedijos leidybą.

Sklaudant penktąjį Lietuvos kariuomenės karininkų tomai, savaime kyla seniai ne naujas, bet skaudžiai kibartis klausimas – kodėl per še-
siolika atkurtos Nepriklausomybės metų neturime nė vieno, net pirmojo, Laisvės kovotojų – karių savanorių enciklopedijos tomo? Jų jau ga-
lėjo, o gal ir privalėjo, būti arti de-
simties. Juk tokia enciklopedija su
šykščiomis, bet patikrintomis žinio-
mis būt pagrindinis šaltinis, kai tenka ieškoti ar tikrinti partizanų, ryši-
ninkų, rėmėjų vardus, slapyvardžius, vietoves, veiklą. Tokią pavie-
nių mėginimų būta, pavyzdžiu, B. Ulevičius pateikia žymesnių par-
tizanų biografinių žinių "Laisvės kovų archyvo" 22 ir 23 tomuose. Ta-
čiau šie spausdiniai negali atstoti vi-
saapimančio enciklopedinio leidi-
nio. Ne mažiau svarbu būtų žinoti ir
okupanto baudėjų biografijas.

Edmundas SIMĀNAITIS

Tiesos žodžio kelias

(atkelta iš 1 psl.)

"Kronika" buvo nuostabus pilie-
tinės visuomenės sąmoningumo pa-
vyzdys: žmonės rašė, spausdino,
daugino ir platino. Ji buvo verčiamā
i italų, ispanų, anglų, rusų kalbas ir
tokiu būdu vis plačiau vėrėsi Lietu-
vos langas į pasaulį".

Rezistentė sesuo Nijolė Sadūnai-
tė pasidalijo išpūdžiais apie susitiki-
mą su Popiežiumi Jonu Pauliumi II.
"Grupė maldininkų iš Lietuvos, apsi-
lankiusi Vatikane, turėjo laimės susi-
tikti su Popiežiumi, – sakė sesuo Nijo-
lė. – Jonas Paulius II leisdamasis laip-
tais iš tolo pamatė mane ir tarė: "O! Sa-
dūnaitė! " Ir paklausė: "Kaip ten, Si-

centą Sladkevičių. Vyskupas pasiūlė:
"Ar nebūtų geriau, jei leidinys aprašy-
tu kokį nors įvykį ir būtų pridėtas trum-
pas komentaras? Ar ne toks leidinys
mums būtų reikalingiausias?" Vėliau
kardinolas V. Sladkevičius tapo "Lietu-
vos Katalikų Bažnyčios Kronikos"
krikštatėviu. Pirmajį numerį taisė ir ran-
ka perraše Petras Plumpa. "Kronika" gimė 1972 metų kovo mėnesį ma-
žame kambarėlyje Simne, kur tada vi-
karu dirbo S. Tamkevičius.

Surinkti informaciją ir ją surašyti
nebuvo ypač sunku, kur kas sunkiau
buvo ją perduoti pasauliui. Pirmiausia
žvilgsniai krypo į Maskvą, kur gy-
veno lietuvių bičiuliai disidentai: Ser-

Jie nešė tiesos žodį (iš kairės) – R. Plumpa, mons. V. Kazlauskas, G. Daumystė, arkivyskupas S. Tamkevičius, sesuo N. Sadūnaitė

bire, buvo? Skaičiau jūsų knygą". – Malonu buvo iš Šventojo tévo lūpų iš-
girsti, kad jis labai myli Lietuvą."

Mons. Vytautas Kazlauskas Vati-
kano radijo bangomis pasauliui siunt-
tė pačias vertingiausias žinutes iš Lie-
tuvos, kurias pateikdavo "Kronika".
"Mes tada pajutome, kad visa užsie-
nio žiniasklaida, skirta Lietuvai, iجا-
vo kitą kryptį, – sakė mons. V. Kaz-
lauskas. – "Kroniką" skaitė Jozefas
Racingeris, – dabartinis popiežius
Benediktas XVI. Visus "Kronikos"
numerius gaudavo aukštieji Vatika-
no hierarchai. Šis leidinys plačiai pa-
skrido po laisvajį Vakarų pasaulį.

Tylėti nebuvo galima

Kai 1969 m. kunigui Sigito Tam-
kevičiui buvo atimta teisė atlirkti ku-
nigo pareigas, jis, pasitelkės būrelį
bendraminčių, tarp kurių buvo ir ku-
nigas Juozas Zdebskis, stojo į nemato-
mą, bet atvirą kovą prieš Katalikų
Bažnyčios persekocijomą. Tam pirmiausia
pasitarnavo spausdintas žodis. Pirmieji bandymai nedidelius te-
kstus išspausdinti ant balto audeklu
skiautės ir ją išiuti į JAV vykstančios
moters drabužį pasiteisino. "LKB
Kronika" gimė. Vėliau kunigas
S. Tamkevičius su bendraminčiu Petru
Plumpa parengė pirmajį "tikrą"
laikraščio numerį, pavadindami "Vi-
vos voco" ("Gyvuosius šaukiu").
Kunigas, supratęs, kad leidimo sek-
mę lems Bažnyčios palaiminimas,
nuvyko pas tada dar vyskupą Vin-

gejus Kovaliovą, Aleksandras La-
vuntas, Tatjana Velikanova, dvasininkas
Glebas Jakuninas ir kiti. "Kronika"
pasiekė ir Aleksandrą Sacharovą
bei "Gulago salyno" autorių Alek-
sandrą Solženycyną.

I Vakarus perduoti išspausdintus
rankraščius buvo labai rizikinga. Ku-
nigas S. Tamkevičius sugalvojo pati-
kimą būdą: parengą "Kronikos" nu-
merį nufotografuodavo – jis tilpo nedideliame filmo juostos ritinėlyje – tad
ir paslėpti buvo kur kas paprasčiau.

Kagėbių nagai buvo ilgi ir aštrūs.
1973 metais Lietuvoje atlikta daug kra-
tų, suimtas Petras Plumpa, vėliau – Vir-
gilijus Jaugelis, sesuo Nijolė Sadū-
naitė, kunigas Sigitas Tamkevičius.
I KGB voratinklį pateko ir S. Kovalio-
vas, A. Lavuto, kiti Maskvoje gyve-
nė disidentai. Atrodė, visi keliai pa-
mažu užsidarė, bet likusieji laisvėje
tęsė kunigo S. Tamkevičiaus pradé-
tą darbą. Paskutinis numeris išėjo
1989 m. kovo 19 d. Iki Atgimimo bu-
vo išleistas 81 "Kronikos" numeris.
Leidinio kelias tėsėsi 17 metų.

Arkivyskupas metropolitas Sigita-
tas Tamkevičius, tą laiko atkarpa, kai
buvo leidžiama "Kronika" apibūdi-
na tai: "Jeigu mes turime šiandien
Lietuvą, tai turime būti dékingi tūks-
tančiams kuklių lietuvių katalikų,
kuo sunkiausiomis sąlygomis nenusto-
jo vilties, meldési ir dirbo, kad ne tik
Bažnyčia, bet ir Lietuva būtų gyva".

Aušra ŠUOPYTÉ
Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Nejaugi viskas baigta?

Kaip juodi debesys slinko 1946-ieji, slegiantys, neramūs, ilgi.

Jis buvo dar visai jaunas Garliavos valsčiaus Pagirių kaimo vaikinas, gyvenime nedaug patyręs, mokėsis Kėdainių ir Kauno gimnazijose. Tačiau kai Lietuvą vėl užplūdo raudonieji, jis tarsi suauko. Tėvynės likimas aštuanoliukmečiui tapo kelrode žvaigždė ir nušvietė kelią. Sis jaunuolis – Bonifacas Šidiškis. Jo tėviškė glaudėsi prie Aukštažio upelio, gražiame medžių prieglobstyje, pusklometris nuo Garliavos, šalia Kauno–Prienų plento, kuriuo per karą pradžeržgė ir vokiečių, ir sovietų tankai, o tuo metu dieną naktį kriokė žali kariški sunkvežimiai, iš kurių šmēžavo raudonos karių uniformų žvaigždės ir buki diskiniai automatai. Kol buvo nepašalę, žvyrūoto kelio dulkės tirštu sluoksniu buvo nuklojusios paplentės varnalėšas, medžių šakas, žolę, langų stiklus. Laisvą valandėlę Bonifacas pasėdėdavo prie lango ir stebėdavo, kaip už kelių metrų plūsta didi okupanto galia. Ir jo širdyje kaupdavosi nesutramdomas noras jai pasipriešinti, nenulenkti galvos. Rodos, pati Lietuva, trypiama, smaugiama, šaukia – nejaugi viskas baigta?

Aname miestelio gale, valsčiaus pastate, pilna stribų. Rinkūnuose, netoli plytinės, išvežto Keturakio sodyboje, apsistojo sovietų garnizonas. Sargybiniai net vaikų neprileido artyn. Visų jų ginklų vamzdžiai buvo atsukti į lietuvių, mūsų žmogų... "Palaukit, palaukit" – grësminga mintis perbėgdavo Bonifaco širdį. Jau seniai jis slapčia svajojo apie kovą, ypač ryžtas sustiprėjo po to, kai praėjusį rudenį nuteisė tėvą.

Tėvo kelias

Už ką 20 metų kalėjimo ir penkerius tremites? Kad mylėjo Lietuvą, mokė jaunimą, auklėjo tautine dvasia? Ne nusilenkė atėjūnui? Skaudžiausia jam buvo dėl motinos, likusios su senu tėvu ir jo broliais bei seserimi vargelio vargti. Kilęs iš Mastaičių kaimo, iš senos Šidiškių giminės, 1923 m. baigė Seinų kunigų seminariją, bet dvasininku netapo. Vedė Mariją Šarbatauskaitę. Kaimas ją vadino vienu žodžiu – Merė.

Augo graži šeima: Bernardas, Bonifacas, Aurelijus, Beata. Šidiškis baigė studijas, įgijo pedagogo specialybę, tapo psichologijos bei lotynų kalbos mokytoju. Mokėjo ne tik lotynų, bet ir vokiečių, latvių, rusų kalbas. Dėstė Rygos, Linkuvos, Kauno, Kėdainių, Raseinių gimnazijose. 1935 m. išvertė Horacijaus parinktas odes ir kitus kūrinius. Be galio mėgo poeziją, meninį žodį, muziką, dainą. Jo bičiuliai buvo žymūs laikinosios sostinės žmonės – kompozitoriai, pedagogai, menininkai, poetai. Bet viskas baigėsi 1944 m. – už politinę veiklą jis, kaip ir A. Miškinis, A. Kučingis, A. Dambrauskas, J. Indra ir kiti, atsidūrė Sibire.

Sūnus – Tauro apygardos partizanas

Bonifacas į Kauno saugumą ir kalėjimą nunešdavo tėvui siuntinių, stovėdavo per naktį eilėse. Cia susipažino su kitais nekaltais patyrusiais smurtą. Pažinčią daugėjo. Lemtinga buvo su Kazimieru Pypliu-Mažyčiu. Bonifacas ji išgelbėjo – sužeistą parsivedė į nuomojamą kambarėlį senamiestyje. Ilgai slaugė. Partizanas buvo kilęs iš Pakuonio valsčiaus, Kaune studijavo mediciną. Jis padėjo Bonifacui tapti kovotoju, suvirtino jo tikėjimą ateitimi, laisve. Keistą jis buvo pasirinkęs slapyvardį – Mažytis, nors pats aukšto ūgio. Kaip ir jo pavardė – Pyplys. Iš tikrųjų vėliau jis nuveikė kaip didžiavysis: tapo Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vado adjutantu, Maironio kuopos vadu, J. Lukšos-Skirmanto bendražygiu, lydėjo jį į Vakarus. Žuvo 1950 m. Atkūrus nepriklausomybę jam suteiktas Laisvės kovotojo karžygio vardas, apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu.

Bonifacas, tapęs Tauro apygardos partizanu, pasirinko Debesėlio slapyvardį. Jo veiklos sfera buvo palaikyti ryšį su kitais Garliavos krašto partizanais, ryšininkais: J. Andriuškevičiumi,

Šviesus debesėlis apniauktoje Tėvynės padangėje

Bonifacas Šidiškis

K. Kurtinaičiu, A. Sapijansku, A. Rinkevičiumi, broliais Kuzmickais, P. Aukštakalniu ir kitais. Rūpinosi partizanų laikrašteliu.

Namuose negyveno. Paraidavo slapčia. Ilgesys ir rūpestis jį vis šaukdavo gimtinėn. Motinai buvo sunkiausia – reikėjo verstis, ruošti siuntinius. Nedidukė, labai darbštai, pamaldai, tyros širdies, ji vaikams buvo kaip geroji dvasia. Ji norėjo, kad jie mokytųsi, kaip ir tėvas, siektų savų idealų, mylėtų tėvynę, išliktų gyvi, sveiki. Bonifacą, jau partizaną, ji ne sykį įkalbinėjo, praše nerizikuoti, legalizuotis, nes visus sutrypus ir išveš. Sūnus jai švelniai atsakydavo: "Aš daviau priesaiką. Nelaužysiu jos".

"Nešaudykit, žvėrys..."

1946 m. vasario 2 diena buvo lemtinga. Lauke tirpo atidrėkės sniegas, besiruošianti leistis saulė pro langą plieskė tiesiai į akis, kai Bonifacas, pusdienį pailsėjęs, prisėdo prie lango įprastoje vietoje pasižiūrėti į plentą ir laukų tolius. Būrelis vyru, ējės plentu, staiga metėsi į kiemą – į Garliavą grįžtančių stribų akys pastebėjo lange įtartiną veidą... Tarp jų buvo ir Vytautas Gaidelis, pažystamas nuo mažų dienų Pagižio gyventojas, kartu eidavęs į Mitkauš mokyklą, drauge grįždavęs namo...

"Bék, vaikeli", – sukliko motina. Bonifacas metėsi pro

virtuvės langą, per kiemą, sodą, vienmarškinis, pusbasis. Greitai dingo upelio dauboje. Bet stribų kulkos buvo greitesnės. Jie vijos ir tratinio. Ypač stengėsi Gaidelis... Motina matė – jau pabėgs jos sūnus, tuoju tuoju jį pridengs medžiai... dar baltoja jo marškiniai, šlapiai me sniege išmuštos pėdos... Jos šauksmo prisipildė gryčia, kiemas, sodas, visas kaimas: "Nešaudykit, žvėrys..."

Kulka cvaktelėjo į Bonifaco nugara, bet jis vis

bėgo Aukštažio slėniu pro Rukų, Misevičių, Andriuškevičių sodybas. Tuoji Jiesios skardžiai jį paslėps... Rudenį upė buvo plačiai išsiliejusi, ir joje žiojėjo gyvos neužšalusios properšos. Jis perbėgo geležinkelio pylimą. Griuvo ir vėl bėgo. Leidosi apsnigtu upės ledų. Į pietus... Vienu properša jį, bejėgi, ir pasiglemžė į savo šaltą glėbi.

Stribai toli toli atsiliko, keikdamiesi grįžo į būstinę.

Kapas sode

Namiškiai skendėjo nežinioj ir laukime. Gyvas jis ar miręs? Kur jis, Dieve mano? Motina apėjo Pajiesio kaimus nuo antro slėnio iki Rašnavos – niekas nieko nežinojo. Partizanai irgi. Tik po dviejų mėnesių, balandžio pradžioje, kai Jiesia pajudėjo, paupy gyvenę žmonės pranešė apie skenduolių, įstrigusį karkluose. Motina atpažino sūnų. Kaimynas Rukas slapčia jį parnešė namo, padėjo pagaminti karstą. Vėl vakarą palaidojo sode, už trobesių. Dangumi plaukė pavasariniai debesėliai, nušvieti ménulio pilnaties, nuaukintais pakraščiais. Gražūs kaip Čiurlionio paveiksluose. Bonifacas-Debesėlis, apvilktais naujas šviesiais marškiniais, atgulė į kapą, šalia jo paties sodintos obelaitės. Ilgai gulėjo...

Laikas bėgo šuoliais. Jiesia vis plukdė savo vandenį į Nemuną. Žmonės labai norėjo gyventi, bet okupantai skynė juos kulkomis. Iš dide-

lės Šidiškių giminės represavo 30 žmonių. Išvežė kaimynus – Bašinskį, Dobrovolskį, Pužą. Rukas pabėgo. Jų ūkuose įsikūrė Šimkūno, buvusio plytinės proletaro, sulipdytas kolchozas. Žydenis Kamarauskas, "uždėtas" brigadininku, pusgirtis rėkavo, varė į darbą ne tik ūkininkus, jų dukteris, bet ir tokius pačius kaip ir jis pats bernus, dabar jau valdžios pastumdėlius. Šidiškiene su vaikais išvengė kolchozo. Vaikai mokėsi, dairėsi, kur toliau nuo žemės.

Pėdsakai širdyse ir granite

1956 m. iš Sibiro sugrįžo tėvas Tomas Šidiškis. Praradės sveikatą, išsekės, bet nepalūžęs dvasia. Retkarčiais už stalą susėsdavo likimo draugai, kaimynai – pasiguosti, pasidžiaugti, kad liko gyvi, padrasinti vienas kitą, padainuoti lietuviškų dainų, padeklamuoti Maironi. Šidiškių šeima daininga, gržiabalsė. Vyriausias sūnus Bernardas turėjo absoliučią klausą, baigė konservatoriją, tapo smuikininku, kompozitoriumi. Aurelijus – prie miško, duktė Beata – kultūros baruose. Bet daina jiems – mieliausia priedermė, širdies aidas. Motinai labiausiai nusmelkdavo krūtinę: "Oi neverk, motušėle, kad jaunas sūnus eis ginti brangiosios Tėvynės..."

Kai 1968 m. mirė tėvas, namiškiai į tą patį kapą, Jonučių kapinėse, perlaidojo ir Bonifacą.

Lietuvos laisvės motina sulaukė tik su dviem vaikais – Aurelijumi ir Beata. Bernardas mirė 1984 metais.

Ilgai ilgai ji tyliai gedėjo žuvusio sūnaus, net 53 metus. Pasimelsdavo Jonučių kapinėse prie pilko granito stelos, skirtos partizanams ir tremtiniams. Joje iškaltas ir Bonifaco vardas. Pro savo kambarėlio langą vis žiūrėdavo į prie namo priestato sienos LPKTS Garliavos skyriaus prikaltą kryžių. Pakeldavo akis ir į padangę, ypač tada, kai giedrą dieną žydryne plaukdavo reti gražūs debesėliai. "Kuris iš jų mano sūnus? – nusmelkavo keista mintis. – Galėjo būti dar gyvas..."

Ji mirė sulaukus 97 metų. Antanas DAGILIS

2006 m. kovo 30 d.

TREMINTINYS

Nr. 13 (698)

7

š seno albumo

Vaikystė, nutolusi 50 metų

Buriatijos-Mongolijos Zaigrajevo rajono tremtinių nuotraukos

1 Atsiliepk, nepažistama mergaitė! Fotografiuota 1954 m. Baicų kaimo fone

2 Romutė Siaučiūnaitė, Margarita Katiličiūnaitė, Milda Siaučiūnaitė prie Petro Šiaučiūno kapo Staraja Brianėje. 1955 m.

Parengė Jonas LUKŠĖ

Skelbimai

Norėčiau, kad atsilieptų Vladzė ar Elytė RIMKUTĖS, su kuriomis 1949 m. dirbome Irkutsko sr. Bodaičio, Artiomovsko aukso kasykloje, 31 šachtoje. Mes, Genė ir Teresė Šeščilaitės, gyvenome kartu barake.

Rašyti: Genei Vekeriotienei, Dailučių k., Virbalio paštas, Vilkaviškio rajonas. Tel. (8 342) 60 448.

Dėmesio!

Balandžio 7 d. (penktadienį) Kaišiadorių savivaldybės salėje įvyks atkurtos Didžiosios Kovos apygardos ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas. 11 val. šv. Mišios Kaišiadorių katedroje. Kviečiame LLKS narius aktyviai dalyvauti.

Projektas "Pažinkime Lietuvą ir jos etnines žemes"

Balandžio 2 ir 22 d. 9 val. "Povilo piramidė prie Merkinės". Pakeliui aplankysime Pilėnus, rašytojo V. Krėvės-Mickevičiaus gimtinę, Kryžių parką. Kaina 37 Lt.

Balandžio 8 d. 7 val. "Šaktarpio šventė potvynių kraštė". Jūsų laukia lauže keptos stintos, žuvienė, žvejų rungtys, "Blusturgis" ir kt. Pasižvalgysime po nesibaigiančius vandens plotus, išgirsime grįžusių paukščių giesmelių. Užsusime į Bitėnus, apsilankysime M. Jankaus, Vyduno tėviškėje, užkopsime į Rambyno kalną. Kaina 55 Lt.

Balandžio 29 d. 8 val. "Juodoji tvirtovė + pavasarėjanti Palanga". Aplankysime brolius pranciškonus, vienuolyne rūsiuose pamatyse atnaujintus fundatorių sarkofagus ir vienuolių karstus. Ieškosime Olando kepurės ir ekologinio pažintinio tako "Litorina". Birutės kalnas ir atbundantis grafų Tiškevičių parkas, Meilės alėja. Su "Juodają tvirtovę" supažindins kulturologas E. Jurkus. Kaina 49 Lt.

Didesnėms nei 10 asmenų grupėms – data ir kaina sutartinė. Moksleiviams ir pensininkams nuolaidos. Informacija: www.turistas.lt Kreiptis: 10–16 val. tel. (8 37) 205 482, višą dieną 8 689 54 571, el.p: cepurniene@delfi.lt

Užsiprenumeruokite "Tremtinį"

Prenumerata mėnesiui kainuoja 4,80 Lt, 3 mėn. - 14,40 Lt, 6 mėn. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas - 0117.

"Tremtinį" siunciame ir į užsienį. Prenumeratos kaina metams - 80 JAV dolerių.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, LT 44309 Kaunas, Lietuva (Lithuania).

Nepamirškite užsiprenumeruoti savo laikraščio!

SL 289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>
Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas.
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4030. Užs. Nr.530

IREMINTINYS

Kaina 1,20 Lt

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Algimantas Nemickas

1931–2005

Gimė Rokiškio aps. Obelių mstl. tarnaujančiuoju šeimoje. 1941 m. kartu su tėvais ištremtas į Altajaus kr. Tiumencevo mst. 1947 m. slaptą grįžo į Lietuvą. 1948 m. buvo antrą kartą ištremti į Kemerovo sr., Kiseliovą. Ten dirbo statybose, mokėsi vakarinėje mokykloje ir Stalinsko statybos technikume. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Baigė Kauno politechnikos institutą. Dirbo Kauno elektros tinklų Ukmengės skyriuje inžineriumi, Utenos elektros tinklų vyriausiuoju inžineriumi.

Palaidotas Utenos Rašės kapinėse.
Užjaučiame artimuosius.

1948 m. Kiseliovovo tremtiniai

Genė Bikinaitė-Mazūrienė

1921–2006

Gimė Praulių k., Jonavos r. Sukūrė šeimą. 1949 m. su sūneliu ir tėvais buvo ištremta į Igarką. Vyras, broliai Juozas ir Vladas jau kalėjo lageriuose. Išeisti iš lagerio jie atvyko į tremtį pas artimuosius. 1961 m. iš Igarkos su vyru ir vaikais grįžo į Lietuvą. Apsigynė Jonavoje.

Palaidota Jonavos kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, sūnų ir artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Vitė Anastazija Deveikytė-Mikalčienė

1926–2006

Gimė Karveliškių k., Panevėžio r., gausioje ūkininkų šeimoje. Aktyviai dalyvavo partizaniniame pasipriešinime. 1949 m. buvo išduota ir nuteista. Iki 1955 m. kalėjo Magadano lageriuose. Išeista iš lagerio sukūrė šeimą, dirbo medicinos seserimi. Į Lietuvą grįžo 1960 m., apsigynė Jonavoje. Buvo aktyvi LPKTS Jonavos skyriaus narė. Įkūrė Žemės savininkų sąjungos skyrių Jonavoje ir, kol leido sveikata, jam vadovavo.

Palaidota Vilniaus Saltoniškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Zofija Norkevičiūtė-Palubeckienė

1933–2006

Gimė Šilalės r. Kešių kaime, gausioje pasturinčių ūkininkų šeimoje. 1949 m. kartu su motina ir seserimi ištremta į Sibirą – Irkutsko sritį. Dirbo sunkius miško darbus. Tremtyje 1959 m. sukūrė šeimą su to paties likimo jaunuoliu Juozu. 1960 m. su vyru grįžo į Lietuvą. Apsigynė Jurbarko rajone. 1976 m. palaidojusi vyra liko su trimis vaikais.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris Laimutę ir Gražiną, sūnų Rimantą, vaikaičius ir visus artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Elena Daubaraitė-Venckienė

1919–2006

Gimė Radviliškio r. Šniūraičių k. Už antisovietinę veiklą 1949 m. areštuota ir nuteista 10 metų nelaisvės. Kalėjo Komisos, Intos, Abežės lageriuose. Vėliau gyveno tremtyje Intoje. Čia ištėkėjo už politinio kalinio Vaclovo. Į Lietuvą grįžo 1965 m. Pavysko apsigyventi Šiauliųose. Sulaukė pensijos persikelė į Tytuvėnus, Kelmės r.

Palaidota Kelmės r. Užvenčio kapinaitėse.

Buvę Intos bendražygiai

